

אמר ליה רבא: איך אתה סומך על עדים אלו, והא עדות מוכחשת היא, כלומר: הרי אחת מכתות העדים העידה עדות שקר, ונפסלה לכל עדיות שבעולם, (10) והיות ואין אתה יודע מי היא, יש לך לפסול מספק את שתייהן?!

אמר ליה רב נחמן רב נחמן רבא: נהי דאיתכחש באכילתה,

באכילתה מי אתכחש?! [אכן בפרט של לא-ב-אך אכילת שלש שנים הוכחשו העדים, אך

שקר ששל אבותיו היא שהיא נגד עדים; וכעין מה שכתב הרשב"ם לעיל בד"ה אמר ליה, וראה בהערה שם.

10. נתבאר על פי לשון הרשב"ם "הא עדות מוכחשת היא: כיון דהני שתי כתות מכחישות זו את זו, אחת מהן פסולה לכל עדיות שבעולם, ואחרי שאין לברר איזו הפסולה, תיבטל עדותן לגמרי".

[וכעין זה מצינו בבבא קמא [עג א]: גבי עדים שהעידו על גניבה ועל טביחה והוזמו על הטביחה, ונחלקו בדין עדות הגניבה רבי יוסי וחכמים שם, שלדעת רבי יוסי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה אם העידו בתוך כדי דיבור, ואין מחייבים את הגנב אף על הגניבה, ואילו לדעת חכמים, עדות הטביחה אכן הוזמה אבל עדות הגניבה לא בטלה; ומפרשת הגמרא את מחלוקתם: לדעת חכמים עד זומם אינו נפסל משעת העדות אלא משעת הזמה, ולכן לא בטלה עדותו שהעיד על הגניבה, ואילו רבי יוסי סובר שעד זומם נפסל משעת עדותו, ולכן בטלה גם עדות הגניבה שקדמה לעדות ההזמה בתוך כדי דיבור].

ופשטות לשון הרשב"ם כאן נראה, שפסול עדות האבות [שאף היא קדמה בתוך כדי דיבור לעדות החזקה] הוא משום "פסול עדות", והיינו, שעד המשקר ונפסל לעדות, אף מה שהעיד בתוך כדי דיבור לפני העדות שמכחה נפסל הוא לעדות — אף היא בטילה; וכן נראה בפשוטו גם מהמשך דברי הגמרא שתלתה את מחלוקת

רב נחמן ורבא במחלוקת רב הונא ורב חסדא, אם ששתי כתי עדים המכחישות זו את זו נפסלו לכל עדיות שבעולם או שמא כל אחד בחזקת כשירה היא, הרי שהנידון הוא משום פסול עדות, [וכן נראה גם מן הסוגיא בבבא קמא שם, ממה שתלתה הגמרא את מחלוקת רבי יוסי וחכמים אם עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל או למפרע הוא נפסל].

ואולם האחרונים נחלקו בדבר:

ב"קצות החושן" [נב א בד"ה ומצאתי] הביא בשם המהרי"ט ללמוד מסוגייתנו [ומן הסוגיא בבבא קמא] שבכל פסול שנפסלו העדים [וכגון שעברו בעדותם על חרם] הרי הם פסולים בשעת העדות עצמה ולא רק לאחריה, שהרי "גדולה מזו אמרו בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן בשנים שהם מעידים אותו שגנב והם מעידים אותו שטבח בעדות אחת בכת תוך כדי דיבור ... אלמא, למאי דאפסק כאביי דלמפרע הוא נפסל, אפילו מה דאסהיד תחילה תוך כדי דיבור לא מיהמן, כל שכן בעדות עצמה, ועוד מוכח מההיא דחזקת הבתים שהבאתי למעלה האי אייתי סהדי"; הרי שלדעת מהרי"ט טעם הפסול הוא משום "פסול עדות".

ואף שדברי מהרי"ט שם הם להשיג על דברי מהרש"ך שלא פסל עדים שעברו על החרם בשעת עדותם, הנה ראה שם בקצה"ח שכתב לקיים דברי מהרש"ך "ודאי רשע דאינו דחמס דאין פסולו אלא מצד גזירת הכתוב, אינו נפסל אלא מה שהעיד אחר שנעשה רשע ... כיון דאינו משקר, אבל עד זומם או רשע דחמס דהוא פסול

באותו פרט שאנו צריכים לעדותם, דהיינו עדות האבות, אין מי שיכחישם! ?

שואלת הגמרא: **לימא רבא ורב נחמן בפלוגתא דרב הונא ורב חסדא קמיפלגי** [האם נאמר שמחלוקת רבא ורב נחמן תלויה במחלוקת רב הונא ורב חסדא]?

דאיתמר:

שתי כתי עדים המכחישות זו את זו בעדות כל שהיא: (1)

אמר רב הונא: מכאן ואילך:

זו באה בפני עצמה ומעידה בעדויות אחרות, וזו באה בפני עצמה ומעידה בעדויות אחרות; ואף שאחת מהכתות פסולה היא לעדות, שהרי העידה עדות שקר; היות וספק הוא מי היא הכת השקרנית, יש לנו להעמיד כל אחת בחזקת כשרות. (2)

ורב חסדא אמר: אין מקבלים עדות משום כת, כי **בהדי סהדי שקרי למה לי**, הרי ידוע לנו שהכת האחת שקרנית היא, ואין לנו לקבל עדים ששיקרו אי פעם בעדותם! (3)

וביאר שם את טעמו של רב נחמן, שהוא משום שאין אומרים "עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה" אלא בעדות שהוזמה, אבל בעדות שהוכחה אין אומרים "עדות שבטלה".

1. כגון שהעידו שנים "פלוני לזה מפלוני מנה ביום פלוני", ובאו שני עדים אחרים, ואמרו "לא לזה ממנו כלום, שהרי באותו יום שאתם אומרים שהוא לזה ממנו, היה הלזה עמנו כל אותו היום, ולא לזה משום אדם כלום", רשב"ם.

2. ומכל מקום רק "בפני עצמה" מעידה כל אחת, ואי אפשר לצרף את אחד העדים שבכת זו עם עד שני שבכת האחרת, שהרי אחד משני העדים ודאי פסול הוא לעדות.

3. **ביאור טעמו של רב חסדא:**

כתב הרשב"ם "בהדי סהדי שקרי למה לי, ולא יעידו עוד בשום עדות בעולם, דאוקי ממונא אחזקיה, ולא תוציאנו מספק, דשמא העדים פסולין", ובפשוטו, דעת הרשב"ם בטעמו של רב חסדא הוא משום שאין מועיל חזקת כשרות להוציא ממון, [ולפי זה, מה שכתב הרשב"ם "ולא יעידו בשום עדות בעולם" לאו דוקא הוא,

משום משקר, אם כן השתא דחשינן אותו למשקר מה שהעיד אחר כך, מכל שכן מה שהעיד בשעה שמשקר, דהא חשוד לאותו דבר; והיא דמרוכה בעד זומם, וכן מה דמייתי מוהרי"ט שם מעדות מוכחשת ... התם עד שקר הוא, וחשוד לאותו דבר, ואם כן טפי ראוי לפסול מה שהעיד בשעה דידיעין דמשקר ...; הרי מבואר שמבין הקצה"ח אף בדעת מהרש"ך שטעם הפסול על עדות האבות הוא משום "פסול עדות", כי הוא חשוד לשקר.

אבל ב"נתיבות המשפט [נב א] כתב "ולא הבנתי לא הראיה של מהרי"ט, ולא הסתירה של בעל הקצה"ח ... אפילו בנחשד לאותו דבר אפילו תוך כדי דיבור לא נפסל למפרע כגון ששחט ותוך כדי דיבור אכל נבילות לא פסלינן לשחיטתו, וכן אם תוך כדי דיבור להגדת עדות חילל שבת או עשה שאר עבירה לא נפסל עדותו, רק התם טעמא אחרינא איכא דכיון שהגיד שתי עדויות ונתבטל אחד מהן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה"; [וראה עוד בדברי הראשונים בבבא קמא שם, ובמהרש"א מהר"ם ש"ף ו"פני יהושע" שם].

וראה עוד ב"מחנה אפרים" עדות סימן ו, שאף מדבריו נראה שהוא מפרש כהנתה"מ,

ואם כן: **לימא רב נחמן** – הסובר, שאין להתחשב במה שהוכחשו הכתות בעדות החזקה, ויש לקבל את עדות הכת האחת במה שהיא אומרת ששל אבותיו של זה היא – **דאמר כרב הונא** הסובר: לעדות אחרת יש לקבל את עדותה של כל כת, ומה שמעידים הם ששל אבותיו היא, הרי זה

כעדות אחרת שכל אחת מהכתות נאמנת להעיד לשיטת רב הונא –

ואילו **רבא** – הסובר שאין לקבל את עדותם גם באותו פרט שלא הוכחשו – דאמר **כרב חסדא**, הפוסל כת מוכחשת להעיד עדויות? (4)

שאינן פסולות אלא לענין עדויות שאינן חזקה מועילה בהם]; ובטעמו של רב הונא ביארו האחרונים, שאף לאותם דינים שאינן חזקה מועילה, מכל מקום מועילים עדים אלו, ומשום שאינן אנו מוציאים ממון בחזקה, אלא על ידי העדים שהם הוכשרו לעדות מכח החזקה.

וב"קובץ שיעורים" אות קלא הקשה על הרשב"ם: הרי בנידון דידן אין אנו באים להוציא ממון, וראה מה שיישב שם; וראה גם בחידושי רבי שמעון סימן טז שהעיר זה.

ויש מן האחרונים שפירשו את דברי רשב"ם [ראה שיעורי רבי שמואל אות יד], שאינו בא ליתן טעם למה אין מעמידים על חזקת כשרות, אלא דין הוא שבא הרשב"ם להשמיענו, שאינן עדותם פסולה אלא להוציא ממון, מאחר שהם ספק פסולים, אבל אם יבואו עדים אלו להחזיק ממון, כי אז ייאמנו, ומשום שאם כי ספק עדים הם, מכל מקום מידי ספק לא יצא והעמד ממון על חזקתו; ודין זה מבואר גם בתוספות בבא קמא עב ב, [וחידושי יש בדבר, כי היה מקום לומר, שאין עדי ספק אלו מוציאים מידי ודאי עדים המעידים על חיוב הממון].

והר"י מיגש בשבועות מז [הביאו ב"קובץ שיעורים" אות קטז] כתב בטעמו של רב חסדא: משום דממה נפשך כת אחת פסולה, והיינו דאיכא תרתי דסתרי; וב"חידושי רבי שמעון" כתב כאן בסימן טז "או שהוא משום דלא מוקמינן אחזקתייהו בכי האי גוונא, דאם מחזיקין כת אחת בחזקת כשרות, אנו פוסלים

את הכת השניה, דהרי כאילו היו מעידים על השניה ששיקרו בעדותם, והרי לפנינו עדים כשרים שמעידים עליהם, ומשום הכי ליכא דין חזקה; או כיון דהספק תמיד על שתי הכתות ביחד, ליכא חזקה".

וכתב בקוב"ש, שהנפקא מינה בין שני הפירושים הוא, במקום שיש תרי ותרי על אחד אם נפסל לעדות, דלפירוש רשב"ם בכי האי גוונא אמרינן לא תוציא ממון מספק אליבא דרב חסדא, אבל לפירוש הר"י מיגש, בכי האי גוונא מודה רב חסדא, כיון שאין כאן תרתי דסתרי; ומדברי תוספות כאן מבואר שאף בתרי ותרי על אדם אם נפסל הוא לעדות הדין תלוי במחלוקת רב הונא ורב חסדא, ולמד מזה בקוב"ש, ששיטת התוספות כשיטת הרשב"ם, [אך ראה מה שכתב ב"חידושי רבי שמעון" סימן יז בביאור קושיית התוספות].

4. הנה בעמוד א בהערה, הובאה מחלוקת האחרונים בטעמו של רבא, אם הוא משום פסול עדות, או משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה; וקשה מסוגיית הגמרא כאן לשיטת הסוברים שטעמו של רבא הוא משום "עדות שבטלה", כי לפי זה, מה שייך ענין זה למחלוקתם של רב הונא ורב חסדא שנחלקו ב"פסול עדות".

וכתבו האחרונים לבאר [ראה "קובץ שיעורים" אות קטו, ועוד] דאין הכי נמי דהפסול הוא משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה,

— שיש להכשירם לשאר עדויות — **אלא לעדות אחרת** שאין קשר בין אותה לעדות לעדות שבה הוכחשו, **אבל לאותה עדות**, כלומר, על אותה קרקע — וכעדות אבות וחזקה — **לא** אמר רב הונא להכשירם!

הדר אייתי פהרי דאבהתיה היא, לאחר שפסק רב נחמן שיש להעמיד את הקרקע ביד זה שהביא עדים ששל אבותיו היא; חזר אף השני והביא עדים הסותרים את עדות הראשונים, ואומרים: של אבותיו של זה היא השדה!

ואילו היו עדים אלו באים קודם שנפסקה ההלכה להעמיד את הקרקע בידי האחר, אין ספק שהיינו אומרים: היות ולשניהם עדי חזקה ועדי אבות, ואין לזה כח יותר מלזה, אם כן "כל דאלים גבר"; אך היות וכבר פסק בית הדין להעמיד את הקרקע ביד האחד, יש מקום לומר ששוב לא נוציאנו מידו, ומשום "זילותא דבי דינא", שנראין דברי בית הדין

ודחינן: **לא, אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי**, כלומר, אכן אי אפשר לדחות ולומר שהן רבא והן רב נחמן סוברים כרב חסדא, כי ודאי שלשיטת רב חסדא אין אנו יכולים לקבל את עדותם ששל אבותיו היא, היות וידוע לנו שאחת הכתות שקרנית, ואין אנו יודעים מי היא, ונפסלו לכל עדויות שבעולם —

כי פליגי אליבא דרב הונא, כלומר, אך יש לדחות ולומר, שהן רבא והן רב נחמן סוברים כרב הונא שלשאר עדויות הרי הם נאמנים, אלא שנחלקו רב נחמן ורבא אם אף באופן זה מכשיר אותם רב הונא!

רב נחמן — המכשירם לעדות ששל אבותיו היא — **כרב הונא** המכשירם לעדויות אחרות, והוא הדין שלדעתו כשרים הם לעדות זו!

ורבא אמר לך: **עד כאן לא קאמר רב הונא**

ולהבא הוא נפסל או למפרע הוא נפסל, הרי שהדין תלוי בפסול; וראה ב"שיטה מקובצת" שם בשם תלמידי מה"ר פרץ שהקשו כן "ואם תאמר, כי נמי מכאן ולהבא הוא נפסל, נימא עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, כדפירשתי מהאי טעמא! ? ויש לומר דלא דמי, דודאי כי אמרינן למפרע הוא מפסל שהפיסול והביטול הוי משעה שהעידו העדות, או שייך למימר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה כדפירשתי, אבל כי אמר מכאן ולהבא הוא נפסל לא שייך למימר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, דהא אין הביטול והפיסול משעת העדות רק משעת הזמה ואילך, הילכך אהיה עדות דקא איתזום איתזום, אמאי דלא איתזום לא איתזום".

"אלא דלא אמרינן בטלה מקצתה אלא רק היכא שהביטול גורם לפסול העד"; וזוהו ביאר ב"קובץ שיעורים" אות קלא את דברי הרשב"ם, שכתב בטעמו של רב חסדא שהוא משום דאין חזקה מועילה להוציא ממון, ואשר לכאורה תמוה, כיון שרבא ורב נחמן הרי אינם עוסקים בעדות להוציא ממון; ולפי זה ניחא, ומשום שאין הביטול משום הפסול "רק דלא אמרינן בטלה מקצתה במקום שהעד אינו נפסל על ידי הביטול, ולרב חסדא דהעדים נפסלין — שייך לומר בטלה מקצתה".

וב"משובב נתיבות" סימן נב, הקשה על הנתה"מ — הסובר שהטעם הוא משום עדות שבטלה — מסוגיית הגמרא בבבא קמא עג א שתלתה הגמרא את דין ביטול העדות, אם מכאן

כחוכא ואיטלולא, שהם משנים את פיסקם חדשים לבקרים.

ומכל מקום אמר רב נחמן:

אנן אחתיניה, אנן מסקינן ליה, [אכן אנו פסקנו להוריד את האחד אל הקרקע, מכל מקום היות ונשתנו הנסיבות, יש לנו להוציאו מן הקרקע],⁽⁵⁾ ולזילותא דבי דינא לא חיישינן.

מתיב על כך רבא לרב נחמן, ואיתימא רבי זעירא [יש אומרים רבי זעירא הוא שהקשה], מהא דתניא:

שנים עדים אומרים "מת בעלה של זו ומותרת היא לינשא", ושנים אחרים אומרים **"לא מת בעלה של זו"** —

או **שנים אומרים "נתגרשה אשה זו מבעלה שמת, ומותרת היא לשוק, ואינה זקוקה ליבם"**,⁽⁶⁾ ושנים אומרים **"לא נתגרשה ממנו, וזקוקה היא ליבם"**:

היות וספק הוא אם הותרה האשה להינשא לשוק, הרי זו **לא תנשא**, ומשום שאנו מעמידים אותה בחזקת אשת איש —⁽⁷⁾

5. א. כתבו התוספות שני ביאורים בלשון "אנן מסקינן ליה" כי בפשוטו משמע שמעלים אנו מן הקרקע את זה שהורדנו לה, ונותנים אותו לשני, וזה לא יתכן אלא אם נאמר, שמתחילה קודם שבאו לבית הדין היה השני יושב בשדה; ואולם כתבו שיש לפרש: "אנן מסקינן ליה" ויהא הדין "כל דאלים גבר".

והרשב"ם כתב "אנן מסקינן ליה, כלומר לא נחזיק את זה יותר מזה, הואיל ועדות שניהם שוה", וזה הוא כפירושו השני של התוספות [ועל פי זה נתבאר בפנים].

ב. הרמב"ן חולק על הרשב"ם [ועל התוספות] והוא סובר, שאם לא היה אחד מהם מוחזק בתחילה אין מוציאים את הקרקע ממי שהורדנוהו לתוכה בתחילה — כדי שיהיה הדין כל דאלים גבר "דכיון דדינא כל דאלים גבר הוא, לא מזדקינן להו ולא נפקא מחזקתיה דהאי כיון שירד בה ברשות", וכן היא גם דעת הרמ"ה ומשום "דלא יהא אלא דקדים קמא ונחית לגוה מנפשיה, מי מפקינן לה מיניה בעדות מוכחשת, אם כן דינא דכל דאלים גבר מאי אהני ליה"; וראה ב"פני שלמה" מה שכתב בביאור יסוד מחלוקתם.

ג. הנידון אם חיישינן לזילותא דבי דינא, אינו שייך אלא במקום שאין לנו הכרעה שונה ממה שהכרענו בתחילה, אלא מסתפקים אנו ומכח ספק באים אנו לשנות את הדין, אבל במקום שמשנתית ההכרעה בדין עקב ראיות חדשות או מכל סיבה אחרת, ודאי שבית הדין משנה את פיסקו בהתאם לנסיבות, וכמבואר בריטב"א, [ויש מקום עיון בזה בדברי הרשב"ם, ראה בהערה לקמן לב א].

6. כן פירש הרשב"ם בפירוש ראשון; ובפירוש שני פירש שבעלה קיים, ושני עדים מעידים שנתגרשה ממנו ומותרת לינשא.

7. כן פירש הרשב"ם; והנה לפירוש ראשון שפירש הרשב"ם גבי נתגרשה, שהספק הוא לענין היתר לשוק ובכל אופן אינה אשת איש, אם כן מוכח מדברי הרשב"ם ש"מחזקינן מאיסור לאיסור", שהרי הספק הוא על איסור חדש של יבמה לשוק, ואילו איסור אשת איש כבר אין עליה בכל אופן, כן כתב ב"קובץ שיעורים" אות קכח.

ומכל מקום אם עברה ונשאת לא תצא.⁽⁸⁾
 רבי מנחם ברבי יוסי אומר: אפילו אם
 נשאת — תצא.

אמר רבי מנחם ברבי יוסי: אימתי אני
 אומר שתצא, בזמן שבאו העדים האוסרים
 אותה להנשא, ואחר כך עברה ונשאת, היות
 ובאיסור נישאת, שהרי אם היתה באה לבית
 דין היו אומרים לה שלא תינשא מספק.

אבל אם נשאת כאשר לא באו אלא עדים
 המתירים אותה להנשא, שבהיתר נישאת,
 ואחר כך באו העדים האוסרים, אף אני
 מודה שהרי זו לא תצא, ומשום שחוששים
 אנו לזילותא דבי דינא; ותיקשי לרב נחמן
 שאמר: לזילותא דבי דינא לא חיישינן! ⁽⁹⁾

אמר ליה רב נחמן למי שהקשה מן
 הברייתא:

אנא סברי למעבד עובדא, ומיהו השתא
 דאותיבתן את, ואותבן נמי רב המנונא
 בסוריא, לא עבדינן בה עובדא, [מתחילה
 הייתי סבור לעשות מעשה כפי דעתי שאין
 חוששין לזילותא דבי דינא, ואולם מאחר
 שהשבת עלי תשובה נכונה מן הברייתא, וכן
 השיבני גם רב המנונא בסוריא, חוזרני בי
 ולא אעשה מעשה כשיטתי].

ומכל מקום נפק רב נחמן ועבד עובדא, יצא
 רב נחמן ועשה מעשה כשיטתו ולא חש
 לזילותא דבי דינא!

מאן דחזא, סבר: טעותא היא בידיה, [מי
 שראה את רב נחמן עושה כן, היה סבור
 שטעות היא בידו, שהרי שכח את תשובתם
 של החכמים, ואף את דברי עצמו שאמר
 "לא אעשה מעשה"]!

אך מבארת הגמרא, ולא היא כאשר היה
 סבור אותו רואה שטעות היתה בידו של רב
 נחמן, אלא לכך עשה רב נחמן מעשה,
 משום שמצא רב נחמן דתליא באשלי רב רבי
 [שדין "חיישינן לזילותא דבי דינא" תלוי
 באילנות גדולים], כלומר, תנאים הם
 שנחלקו בדבר, ויש מן התנאים החולקים על
 רבי מנחם ברבי יוסי, ואין חוששים לזילותא
 דבי דינא, ועשה רב נחמן מעשה כשיטת
 החולקים על רבי מנחם ברבי יוסי.

דהרי תנן במסכת כתובות כג ב:

רבי יהודה אומר:

אין מועלין אדם לכהונה להרשותו באכילת
 תרומה ולעבוד עבודה ולישא את כפיו —
 על פי עד אחד המעידו שהוא כהן, [וכולה

8. מפרשינן לה בכתובות כב ב: שנשאת לאחד
 מעדיה המעיד על היתירה, וכן היא עצמה
 אומרת "ברי לי שמותרת אני", ומאחר שהם
 אומרים ברי לי שמת, ואנו מסופקים, אין אנו
 מוציאים אותה.

והעירו האחרונים, דלפי מה שפירש הרשב"ם
 שיש להעמידה בחזקת אשת איש, אם כן מוכרח
 שאפילו במקום שיש חזקה מועיל "ברי לי" של

העד והאשה שלא להוציאה מידו, וזה שלא
 כדברי התוספות לקמן לב א ד"ה אנן שכתבו
 בתוך דבריהם "מדאורייתא אית לן לאוקמה
 אחזקה דהויא אשת איש, והיה לה לצאת אף על
 פי שנשאת לאחד מעדיה".

9. הקשו התוספות: אם טעמו של רבי מנחם
 ברבי יוסי הוא משום זילותא דבי דינא, אם כן

מתניתין מפרש בהמשך הסוגיא].

אמר רבי אלעזר לפרש את דברי רבי יהודה:

אימתי – אין מעלין לכהונה על פי אחד – **בזמן שיש עליו עדים עוררין** שהוא פסול לכהונה [ובהמשך הסוגיא מתבאר יותר] –

אבל במקום שאין עוררין אלא קול פסול בעלמא הוא שיצא עליו, **מעלין לכהונה** אפילו על פי עד אחד.

רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסנן:

מעלין לכהונה על פי עד אחד במקום שאין עוררין, ⁽¹⁰⁾ [ומפרש ואזיל מה בינו ובין רבי אלעזר].

ומקשינן: **רבן שמעון בן גמליאל היינו רבי אלעזר**, כי שניהם הרי דבר אחד אמרו,

שמעלין לכהונה על פי עד אחד כשאינן עוררין!?

וכי תימא ליישב: ערער חד [עד אחד המערער על כהונתו], **איכא בינייהו** אם כ"עוררין" ייחשב שלא להעלות כהן על פי עד אחד המכחיש את המערער:

דרבי אלעזר סבר: אף ערער חד [עד אחד שהעיד על פסלותו] חשוב "עוררים" לבטל את עדותו של המכשיר.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר: רק בערער לב-א תרי [שני עדים הפוסלים לכהונה] חשוב "עוררים", אבל כשערער עד אחד בלבד, הרי האחר שמכשירו נאמן, והכהן עולה לכהונה.⁽¹⁾

כך הרי אי אפשר לומר, שהרי והאמר רבי יוחנן: **דברי הכל אין ערער פחות משנים!**⁽²⁾ אלא לעולם לכולי עלמא אין ערער אלא

רשב"ם.

1. הטעם שלפי סברת הגמרא עכשיו, רבי אלעזר סובר שאפילו ערער חד הוי ערעור ורשב"ג סובר שאינו ערעור, ולא פירשה הגמרא להיפך, שרבי אלעזר סובר: ערער חד אינו ערעור, ורשב"ג סובר שהוא ערעור, היינו משום שלשונו של רשב"ג שאמר סתם: "מעלין לכהונה על פי עד אחד" משמע שהוא בא להקל בהעלאה לכהונה על פי עד אחד, יותר מרבי אלעזר.

2. הרשב"ם כתב "לא איתפריש היכא קאי", ושיטת התוספות היא, שעל משנה זו אמרה רבי יוחנן.

למה דוקא אם נשאת לא תצא, והרי די במה שפסקו בית דין להתירה ואפילו אם עדיין לא עשתה מעשה על פיהם, וכדמוכח בסוגיא!?

ותירצו: אם אוסרים אותה קודם שנשאת אין זה זילותא דבי דינא, כי לכל העולם שאינו אומר "ברי לי" הרי פשיטא שצריך לאסור, ואין בזה זילותא אם אוסרים אותה גם לאחד מעדיה, אבל כשכבר נשאת ובלאו הכי אסורה היא לכל העולם, אם כן נמצא שאנו אוסרים אותה רק לזה שאומר "ברי לי" בזה איכא זילותא דבי דינא; וראה מה שכתב הרשב"א על קושייתם.

10. בהכרח כן היא כוונת רבן שמעון בן גמליאל, שהרי במקום שיש עוררין לא יאמר רבן שמעון בן גמליאל שיהיה עד אחד נאמן,